

2. S^a ubi supra.

23. Gratia seu beneficii impetratio ꝛ pro alio ipso ignorante valida est.

G R E X.

2. S^a hoc verbo.

Gregem faciunt 4 quatuor vel quinque porci, oves non nisi decem.

G U L A.

a D. Tho. 2. 2. q. 148. art. 1.

b Idem ubi sup.

c D. Greg. 21. moral.

d Comm. DD.

e Tolet de pec. c. 60.

f Vide Dian. p. 3.

g Henric. & alii.

h Comm. DD.

1. Gula est vitium inclinans ad comedendum, vel bibendum inordinatè.

2. Inordinatio est b in his quinque Propere, lautè, nimis, ardentè, studiosè.

3. Est vitium capitale, & habet e filias quinque, quæ sunt hebetudo mentis, inepta laetitia, stultiloquium, scurrilitas, & immunditia.

4. Ex natura sua non est peccatum mortale, erit d tamen si ultimum finem constituat quis in ciborum delitiis, vel sciens, & prudens notabile fiti damnum inserat nimis comedendo.

5. An comedere carnem humanam in extrema necessitate sit peccatum mortale alii ajunt, alii negant e probabilius. Certum autem est absque necessitate extrema peccatum esse mortale.

6. Comedere aut bibere ob solam voluptatem dummodo saluti non noccat nullum esse peccatum asserit f Joannes Sanchius sed non excusari a veniali videtur probabilius.

7. Et si aliquis comedat scienter usque ad vomitum tantum erit g veniale.

8. Peccat h venialiter, qui nondum finita cibi concoctione bibit nisi excusetur causa, ut siti, vel alia necessitate.

DISPUTATIONES

interjacentes.

RESOLUTIONES VARIAE

H.

HABITVS.

a Navar. c. 13. n. 61.

b Idem c. 23. nu. 22.

ABITUS non potest a mutari ab uno conjugè sine

licentia alterius, nec in habitum tertii Ordinis.

2. Mutare habitum virilem in femineum, vel e contra ex justa causa nullum est peccatum, si autem ex levitate fiat erit i veniale.

3. Qui

Hastiludium, Hæreditas.

3. Qui habitus religioso ob contemptum, vel ad inhonestum personatum utitur, peccat e mortaliter, si autem ob solam levitatem erit veniale.

e Comm. DD.

HASTILVDIVM.

Qui illud instituit, si fiat moderatè, & ut plurimum ex des non contingat, non peccat mortaliter. Vide verbum *Tornamentum*.

HÆREDITAS.

QVO AD hæredem, & substitutionem.

1. Hæres tenetur a implere vota realia defuncti non verò a Navar. personalia, si verò fuerint mixta ad id solum, quod reale est e. 11. n. 176. tenebitur.

2. Hæres defuncti, qui religionem voverat, non tenetur b a Comm. reddere religioni bona, quæ deinctus portasset. DD.

3. Hæres decollati, vel suspensi per sententiam iudicis tenetur restituere damnum illatum per defunctum. e Navar. c. 16. n. 12.

4. Hæres, qui advertit rebellionem vel testes, ne testator legatum alicui relinquat peccat d mortaliter, & tenetur restituere, & incurrit poenam perdendi hæreditatem. e Navar. c. 16. num. 16.

5. Hæres excommunicati denunciati, qui sine absolutione ab excommunicatione decessit, tenetur petere absolutionem, secus vero si non esset denunciatus, & a peccatis absolutus decesserit. e Comm. DD.

6. Hæres ab intestato non f tenetur aliquid dare hæredi ex testamento minus solemnè, nec legata solvere, nisi sint ad pias causas. Contrarium autem alii asserunt probabiliter secundum quos poterunt occultè compensare, qui in foro exteriori impetrare legata non possunt.

7. Nullum monasterium post Concilium Tridentinum h est incapax hæreditatis præter Franciscanorum, Capucinarum, & Minorum de Observantia. f Valquez apud Dianam p. 1. tr. 8. c. 75.

8. Hæres relictus putatus legitimus, cum sit ex adulterio natus, si velit religiosus esse, ut sine nota legitimis resiliat hæreditatem, ingredi i debet monasterium incapax hæreditatis vel ante ingressum, vel professionem renunciare si in aliud ingreditur. e Navar. c. 16. n. 46.

9. Idem ibidem.

HÆREDITAS quoad hæreditatem.

9. Filia non potest a exheredari eo quod invitis parentibus a Navar. matrimonium contraxit. c. 14. n. 17.

h. Sane. in
 (san. lib. 1,
 c. 7, n. 20,
 c. 1. de
 hæres.

2. An ab hæresi excuset ignorantia crassa, alii ajunt, alii negant; affirmativa sententia videtur probabilior.

3. Qui pertinaciter dubitat, & de aliquo articulo fidei est hæreticus. Nec non, qui putans aliquid esse definitum ab Ecclesia, licet non sit, contrarium defendit pertinaciter.

4. Qui negat ea, quæ secundario de fide sunt in foro exteriori, hæreticus censetur, *av. g.* quando ex una præmissa certa lumine naturali, ex alia de fide inferitur conclusio.

5. Hæretici, & qui eis præstant favorem, vel auxilium sunt excommunicati nisi sint solum mentales.

6. Eorum bona ipso facto sunt confiscata, & ipsi, & filii, & nepotes eorum sunt irregulares.

7. Non incurrit hæresis, sed exterior etiam si sit occultus.

8. Hæreticus exterior h. est, qui verbo, vel signo, quod sit peccatum mortale hæresim profert, ita ut possit ab alio intelligi etiam si non intelligatur.

9. Qui facit actus indifferentes, ut pecuniam mutuo dare, vel donare, ut animum alicujus gratum habeat ad persuadendum hæresim, si illam nec verbo, nec signo profert, non est hæreticus exterior.

10. Qui exterius profert hæresim, eam tamen non credit, nec dicit ex animo penam non incurrit.

11. Hæreticus, qui ebrius, vel dormiens profert hæresim, non est hæreticus exterior.

QVIS POSSIT absolvere ab hæresi in foro conscientie.

12. A mentali quilibet ordinarius Confessor non potest absolvere.

13. In articulo mortis vero, vel præsumpto quilibet sacerdos potest, & sed manet absolutus cum onere comparandi coram superiore, si convalerit. Idem dic in periculosa navigatione, si fiat sine fraude.

14. Episcopus potest per hæresim occulta, & hanc facultatem delegare, licet hoc negent alii: saltem Prælati regulares non possunt in foro conscientie absolvere quoscumque seculares ab hæresi occulta, & ab excommunicatione propter eam incursum.

15. An hæc facultas sit revocata per Bullam Cœnæ, alii ajunt, & alii negant probabiliter. Sed tamen sententia asserens Bullam cœnæ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non denegare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est,

Hæreditas.

324

10. Aragoniæ leges permittebant parentibus ex hæredare filios relinquendo illis quinque solidos tantum, juxta videtur b. Navarro.

11. Legitima & debetur jure naturali filiis quando aliunde se non possunt alere, aliis vero non nisi jure civili.

12. Hæredem extraneum eligere relictis fratribus, & aliis consanguineis, nisi hæ sint in magna necessitate nullum est peccatum, quia nullus jure prohibetur.

13. Hæredes legitimi non tenentur solvere debita defuncti, si quintam partem excedunt, & non constat de illis sufficienter nisi per declarationem defuncti.

14. Qui sine vi, & fraude curavit aliquid testamentum jam factum mutari, & alium hæredem institui, vel aliquid sibi, vel amicis relinquere, non tenetur ad restitutionem, nec peccat si non faciat ex odio, & si faciat ex odio erga institutum, ut sibi hæreditas relinquatur licet non peccet, non tenetur ad restituendum.

15. Si quis vi, aut fraude impediat ne nepos ex filio spurio hæres instituat, tenetur g. restituere, quia filius spurii non est incapax hæreditatis.

16. Cum pater instituit aliquem hæredem, & rogat eum ut hæreditatem filio spurio restituat, si potest acceptare, & spurium eam accipere. Sed tam promittens restitutionem quam pater ita disponens peccat mortaliter, quia id leges graviter prohibent. Imò promissio est nulla, possitque sibi hæreditatem retinere, vel si velit spurio tradere.

17. Professus, & coadjutores formati societatis Jesu non sunt capaces hæreditariæ successionis neque ab intestato, neque ex testamento. Domus autem professa potest hæres institui non ut bona immobilia retineat, sed ut vendat & pretium in usus necessarios consumat. Collegium autem & domus probationis possunt retinere, & professus, & coadjutor formatus legatorum capaces sunt.

DISPUTATIO I. SECTIO I.

HÆREDITAS.

Quid sit, & de penis hæreticorum, & eorum qui eos adiuvant.

1. Hæresis est error in intellectu voluntarius contra aliquam fidem veritatem cum pertinacia assertus ab eo qui fidem recepit.

d. Tho.
 2. 2. q. 3.
 art. 1.

d. Villal.
 to. 5. tr. 7.
 d. 10.
 vide
 Bull. Cœnæ
 & Comm.
 DD.
 Comm.
 DD.
 Sanchez
 sum. lib. 1.
 c. 8. nu. 6.

Idem ubi
 supra.

Asor. lib.
 18. c. 10.
 q. 6.
 Sanchez
 ubi supra.
 num. 14.
 Comm.
 DD.

vide
 ver. ab.
 solutio.
 Trid.
 24. sess. 6.
 de refor.

in decr.
 Alexand.
 VII. 1664.

vide
 sanct. ubi
 supra, n.
 16.

Anno 1629. 18. Julii in consistorio S. Congregationis Emin. Cardinalium visa & tolerata non est.

16. An in loco conscientia possint domini Inquisitores absolvere hæreticum occultum negant multi, sed plures & probabilius affirmant.

17. Si hæreticus occultus habeat impedimentum recurrendi ad Inquisitores, tutius est quod Confessor tacito nomine ab eis facultatem impetret. Non desunt tamen qui virtute Bullæ Cruciatæ absolvi posse afferunt probabiliter. Si impedimentum est perpetuum propter paupertatem, vel infirmitatem, vel si non confiteatur, & Eucharistiam recipiat, sequitur scandalum, si sacerdos est, potest celebrare fratribus, communicare eliciendo prius actum contritionis. At si se id posse dissidat confiteatur, & à confessorio absolvatur. Hoc enim impedimentum mortis comparatur articulo. Ex mente D. Thomæ potest in hoc casu omnia hæreticalia peccata coniteri, eo animo ut data opportunitate susperio appetat, & ab eo absolvatur, directe enim ab aliis peccatis & indirecè ab hæresi absolutus manebit.

AN liceat cum hæretico communicare.

18. Cum hæreticis in hæresi communicare illicitum est, necnon cum ipsis conversari quando everfionis periculum est, & cum illis disputare prohibetur est.

19. Si non sunt denunciati, non est illicitum cum illis conversari, & simul sacris assistere.

20. Vendere licet & insideli indifferenter ad bonum, & ad malum, quamvis sciam eos ea re abusuros, nisi sit scandalum, vel possim sine magno meo damno peccatum illius evitare.

SECTIO II.

De variis circa hæresim resolutionibus.

1. Hæreticus non privatur a bonis, aut potestate nisi post iudicis sententiam.

2. Hæretici filii, & nepotes, & hæreticæ solius filii non possunt beneficiis, aut publicum officium obtinere, nisi nati essent ante parentum hæresim, vel in regione hæreticorum, vel esset occultum ipsos esse hæreticos filios.

3. Abjurans hæresim fit incapax officii, & beneficii & ordinum nisi iuratio sit de levi, aut vehementi, sed non hæresis.

4. Ex sortilegio, vel divinatione non probatur, quis hæreticus, sed præsumitur.

5. So-

5. Sapeliens malitiosè hæreticum in loco sacro excommunicationem incurrit.

6. Patrem hæreticum potest filius denunciare, sed non tenetur si nisi sit periculum, quod alios tubvertat. Sitibi constet Petrum esse hæreticum, tenetis denunciare, etsi probare possis.

7. Ultramontanus non tenetur & denunciare hæreticum, qui eum ultra montes hæresim docere voluit, secus si in Italia, vel Hispania.

8. Temeraria opinio hæreticæ est, quæ nec auctoritate, neque efficacia ratione probari potest.

9. In hæresi non dari materiam parvæ assertit Sanchez, nisi forte dicatur leve aliquod verbum, quod hæresim sapiat.

10. Qui dubius est in fide non est hæreticus, quia qui dubitat neutri parti assentitur, nec habet pertinaciam.

11. Qui non ex animo, sed vi metus, vel fraude ore negat fidem, nec hæresim, nec excommunicationem incurrit, licet gravissimè peccet.

12. Qui parentes hæreticos denuntiant, liberi & manent ab omnibus poenis, quas alii liberi incurunt, etiam si nati fuerint post illorum hæresim.

13. An qui legit libros acatholicorum in quibus non tractatur ex professo de religione, vel libros Catholicorum cum commentariis hæreticorum incurrat excommunicationem dubium est inter auctores, affirmativè judicat Suarez probabiliorè.

14. Idem dubium est de eo qui legit epistolam, vel alium tractatum hæreticum retinet, vel imprimit, probabilius est hunc per incurtere excommunicationem. Non tamen ubi Bulla Cœnæ non est recepta.

15. Parvitate materie in lectione librorum hæreticorum alii ad paginam unam extendunt, alii restringunt & ad paucas lines.

16. Probabile est. Generales regularium posse suis subditis concedere facultatem legendi libros hæreticorum.

17. Hæreticus combustionis proximus tamen si crimen negaverit, si sub confessione velit aperire tunc potest absolvi, nec cogendus aperire veritatem.

DISPVT. II. SECT. PRIMA

cum resolutionibus variis,
IN VARIAS DISPVTATIVNVLAS DIVISA

Homicidium.

1. Homicidium est iniusta hominis occisio.

2. Po-

3. Silvest.

verb. excom.

In decretis

Alexand.

VII. c. 166

7. Toler.

lib. 5. c. 4.

n. 10. pu-

rat tenet

contrar.

p. 54. affirmat.

3. hoo

verb.

6. Comm.

DD.

Sanh.

in sum.

num. 10.

Diana p.

1. tr. 16.

ref. 51.

in Comm.

DD.

Armillia

& alii apud

Diana.

Armillia

apud Diana

nam p. 5.

tr. 11. ref.

31.

p. Dian. p.

1. tr. 12.

ref. 51.

9. Suarez ubi

supra.

p. Diana p.

5. tr. 12.

ref. 49.

p. Dian. p. 1.

tr. 7. ref. 8.

¶ Comm.
DD.

328 **Homicidium.**
2. Potest contingere multis modis, per præceptum, consilium, permissionem, auxilium, cooperationem, & exortitationem, &c.

¶ Comm.
DD.

AN LICEAT iudici publica autoritate veni occidere.

¶ Comm.
DD. con-
tra Abu-
lensem.
ec. unde
comque o-
sponus e-
nunquam

3. Licet e illi malefactores occidere quâdo id iura docent.

¶ Comm.
DD.

4. Nô licet innocētē occidere etsi timeatur malefactorē fore.

¶ Comm.
DD.

5. Non licet e filium pro patris peccatis necare.

¶ Comm.
DD.

6. Iudici licet f impunitentem occidere, sed debet prius omnia que potest adhibere remedia, ut eum ad sanam mentem reducat.

¶ Comm.
DD.

AN LICEAT privata persona reos occidere.

¶ Comm.
DD.

7. Hoc nunquam licet, g & maritus occidens adulterum mortaliter peccat, licet aliqui contrarium sserint, sed minus probabiliter. Adulter autem si se defendendo maritum occidat non peccat, si aliter non possit evadere.

¶ Comm.
DD.

8. Cum adulteri traduntur marito per sententiam iudicis licitè eos potest occidere.

¶ Comm.
DD.

AN POSSIT REX vel respublica facultatem dare, ut quilibet malefactores interficiat.

¶ Comm.
DD.

9. Non potest Rex, nec respublica talem facultatem dare.

¶ Comm.
DD.

10. Cum malefactor vocatus noluit comparere, & contra eum lata est sententia mortis in aliquo gravissimo delicto, licita erit talis facultas.

¶ Comm.
DD.

AN LICEAT CLERICIS habentibus temporalem iurisdictionem reos occidere?

¶ Comm.
DD.

11. Non licet n clericis in hoc casu reos occidere, possunt tamen suam jurisdictionem in generali, vel in particulari alteri committere, ut reos occidat.

¶ Comm.
DD.

AN SEIPSUM occidere liceat, si an teneatur, quis se defendere vel peccet periculo mortis se obviando.

¶ Comm.
DD.

12. Nullam ob causam licet n seipsum occidere, vitam enim propriam tueri naturale præceptum est.

¶ Comm.
DD.

13. Ad propria vitæ defensionem nō est sepe homo obligatus.

¶ Comm.
DD.

14. Episcopus, & Parochus etiam cum mortis periculo teneatur p administrare sacramenta tempore pestis, & Prætor non deserere civitatem.

¶ Comm.
DD.

15. Nemo teneatur q ad conservacionem vitæ remediis uti extraordinariis, nec deserere civitatem ut salubrius cõlum quærat, nec cum impetitur, etiam si possit se defendere, nec facere extraordinarios sumptus in pretiosis medicinis.

¶ Comm.
DD.

16. Licitum r est se exponere mortis periculo propter charitatem visitando infirmos, eos curando, navigando maria, flumina transando propter necessitatem, sed sine illa manifeste periculo exponere temerarium est.

¶ Comm.
DD.

17. Li-

¶ Comm.
DD.

18. Nullum t est peccatum communibus uti cibis, & abstinentis quâs alii ordinariè faciunt in religione etiam si ob hoc vita brevietur.

¶ Comm.
DD.

19. Extraordinariis abstinentis uti, & cibis valde nocivis n peccatum est nisi fervor excuset, mortale.

¶ Comm.
DD.

20. Carthusianorum præceptum d non edendis carnibus x obligat etiam cum mortis periculo contra morbum secundum probabiliorum.

¶ Comm.
DD.

AN LICEAT innocenter occidere.

¶ Comm.
DD.

21. Ex intentione nunquam licet. y
22. An si tyrannus potest tradi sibi innocentem pro bono totius reipublicæ, possit tradi alii negant, alii probabilius affirmant, x etiam si ipse nolit, dummodo occisioni ejus non cooperentur qui tradunt.

Homicidium.

17. Licet f etiam pro amicis animam ponere, & pro bonis ejus tam temporalibus quam spiritualibus.

AN LICEAT vitam abstinentiæ brevare?

18. Nullum t est peccatum communibus uti cibis, & abstinentis quâs alii ordinariè faciunt in religione etiam si ob hoc vita brevietur.

19. Extraordinariis abstinentis uti, & cibis valde nocivis n peccatum est nisi fervor excuset, mortale.

20. Carthusianorum præceptum d non edendis carnibus x obligat etiam cum mortis periculo contra morbum secundum probabiliorum.

AN LICEAT innocenter occidere.

21. Ex intentione nunquam licet. y
22. An si tyrannus potest tradi sibi innocentem pro bono totius reipublicæ, possit tradi alii negant, alii probabilius affirmant, x etiam si ipse nolit, dummodo occisioni ejus non cooperentur qui tradunt.

23. Cum innocens innocentem vult occidere, innocens potest a illum occidere cum moderamine inculpate tutelæ, & erit bellum justum ex utraque parte.

AN LICEAT alium occidere ob sus defensionem.

1. Nemo a tenetur ut se defendat alium occidere, nisi ejus vita esset reipublicæ valde necessaria, vel esset in periculo animæ, quia in peccato mortali.

2. Si aggressor esset persona valde utilis reipublicæ, non verò innocens non liceret b illum occidere nisi ob vitandum periculum æternæ damnationis.

3. Sufficit, c quod aggressor velit membrum aliquod abscindere, vel graviter percutere, ut licite possit occidi quando aliter mo non possum defendere.

4. Occisio hæc debet d esse in ipso defensionis actu, & licita est etiam si occisor causam rixæ dederit.

5. An licite possit occisor ipsam occasionem intendere ad se defendendum, vel teneatur defensionem per se solam vel le, licet per accidens occidat alii s ajunt, alii f negant. Tutius est occasionem non intendere, sed defensionem.

AN LICEAT latronem occidere quando aliter bona defendi non possunt.

6. Licitum g cum moderamine inculpate tutelæ.

7. Licet h etiam cum persequi, ut ablata restituar, & si nolit occidere aggressorem.

8. Licitum est feminæ, vel viro ob tuendam castitatem si aliter non possit, occidere aggressorem.

¶ Comm.
DD.

¶ Comm.
DD.

¶ Villal.
ubi supra.

¶ Vide
Dian. p. 3.
tr. ar. f. 39

¶ Exod. 13.

¶ Villal.
ubi supra.
dis 9.

¶ Idem
ubi supra.

¶ Comm.
DD.

¶ Comm.
DD.

¶ Comm.
DD.

¶ Villal.
ubi supra.

¶ Significati-
onem de
bomici.
¶ Lessi lib.
2, c. 9, dub
2, n. 55.

¶ D. The.
2, 1, q. 54.
art. 7.

¶ Comm.
DD.

¶ Sâ hæc
verb.

¶ Val. 10.
3. disp. 15.

¶ Idem q. 8, p. 9.

l. P. Henr.
reg. de lit.
reg. c. 10.

idem
ubi supra.

* Anno
1667.

n Vide
verbum.
Abortus.

* Vill. ubi
sup. dif. 5.

3 Comm.
DD.

4 Comm.
DD.

* D. Tho.
2. 1. q. 56.
art. 1.

f Arag.
sup. D.
Tho. ubi
supra.

* Concil.
Nie. can. 2

* Comm.
DD.

* Tol. lib.
5. & c. 3.

* Prov. 11.
c. 1.

* Vill. ubi
supr. dif.
18

* Vill. ubi
supra.
6 Comm.
DD.

330 **Homicidium.**

9. Idem licet / homini nobili ad proprii honoris defensionē. Si vero in injuria irrogator fugiat non possit eum persequi aliter viri docti. Sed alii non minus probabiliter tenent in iplo injuria fervore, non animo se vindicandi, sed recuperandi honorem in posse illum persequi, & occidere. Hæc secundum prædictos autores, sed nunc observa decrta Alexandri VII. *

AN LICEAT ob vitæ defensionem occidere innocentem procurando abortivum.
10. Non licet in directè mortem innocentis procurare, licet tamen procurare vitæ conservationem etiam per accidens innocens occidat.

11. Licitum est ad defensionem vitæ, & vel honoris innocentis aggressorem occidere, & erit actus charitatis, nemo tamen ad id tenetur cum periculo propriæ vitæ, vel honorum, nisi sit persona publica, cui id ex officio competat.

12. Cum occiso omnino est casualis nullum p est peccatum. Cum vero est casualis, sed mixtum habet aliquid voluntarium, solum erit peccatum id quod voluntarium fuit.

13. Qui se exponit periculo alii occidendi reus est q homicidii, ut nutritæ, quæ dormit cum periculo occidendi infantem.

14. Judici licet r membru delinquentis præcindere. Et cum putridi est cuiuslibet licet ex infirmi voluntate, & id velle tenetur infirmus, nisi passurus f sit in sectione magnos dolores.

15. Illicitum r est ob suavitatem vocis vel ob vitandas tentationes se castrare.

16. Qui captam habens unam manum ignem appropinquans quantem videret, licite possit eam præcindere.

17. An vero qui sub pœna mortis jubetur ad iudice propriam manum præcindere licite hoc possit alii peganit, alii probabilius affirmant. x

18. Licitum y est parentibus, ac prælatis filios, & subditos flagellare.

19. Etiam si filius sacræ initiatus sit potest z flagellari à patre nec incurrit excommunicationem nisi modù excedat.

20. Maritus etiam potest ex iusta causa uxorem flagellare. Quam restituendi obligationem habeat occidens, vel mutilans vide in verbo *Rafinatio*.

An Irregularitas em incurrit vide verbum Irregularitas.

AN LICEAT homines in carcerem mittere.

22. Hoc solum licet a publicam auctoritatem habenti.

23. Cui datur carcer in custodia debet esse sine rigore, in pœnam autem dari non potest, nisi post sententiam iudicis.

23. Idem

23. Idem dic de prælatis religionum, e qui nisi reo convicto, vel in crimine notorio non possunt carcerem in pœnam dare.

24. Parentes possunt r filios custodia carceris tradere per aliquot dies detinendos.

25. Fur potest e detineri elausus à Domino rei ablata donec restituat.

26. Non licet f injuriam passus detinere injuria irrogatorum, ut à iudice capiatur.

27. Cuiuslibet licitum g est detinere eum ad perpetrandum delictum.

SECTIO II.

De variis circa Homicidium resolutionibus.

1. Clerico non licet e nec pro rebus, nec pro honore alium occidere.

2. Qui mandat alium occidere, b si mandatum revocet ante occisionem impunitus est, secus qui consulit, etiam si revocet consilium, si ex eo sequitur occisio. Si tamen faciat quantum in se est ad dissuadendum & si non praveat ad nihil tenetur secundum probabilem e opinionem.

3. Dare aliquid malèri ne concipiat, homicidium quoddam dicitur, & peccatum d mortale est.

4. Lieere in extrema necessitate dare alteri propriam vitam necessaria, alii negant, alii probabilius e affirmant.

5. Vitam pro honore amittere alii ajunt, alii negant illicitum esse.

6. Qui cum vitæ periculo medicinam respicit, mortaliter f peccat.

7. Qui potest fugere sine magno honoris detrimento peccat g mortaliter si aggressorem se defendendo occidat.

8. Peccat mortaliter damnatus ad mortem, qui ut se eripiat, iustitia ministros h occidit.

9. Qui magna cautela frangit legem mortis pœnam statuentem non peccat i ob periculum mortis, cui se exponit.

10. Non peccat l mortaliter, qui delectatur propter utilitate in ex morte secutam aliquid.

11. Mortem optare alicui propter bonum ejus spirituale m non est peccatum, sed virtus.

* Vill. ubi supra.

4 Comm. DD.

* Comm. DD.

f Villal. ubi sup.

3 Comm. DD.

* Comm. DD.

* Comm. DD.

* Diana p. 1. ar. 3. ref. 81.

4 Comm. DD.

* Vide Dian. in sum verb. homicidii.

f Navar. c. 11. b. 41.

g Idem ubi sup.

* Comm. DD.

* Comm. DD.

l Comm. DD.

m Comm. DD.

12. Qui

12. Qui propter aliquod infortunium cupit se numquam natum *esse*, peccat mortaliter.

13. Qui propter homicidium à se commissum scit alium esse in carcere cum vitæ periculo non tenetur *se* prodere.

14. Qui se defendendo excessit modum, & alium proccidit tenetur ad restitutionem, sicut homicida voluntarius, licet minus peccet.

15. Ebrium, vel amentem patrem, aut fratrem majorem infaurem occidere, etiam ob defensionem occidere non licet *q* cum quis fugiendo potest evadere.

16. Non licet viro honorato alium occidere propter contumeliam, licet tamen quando aggressor fustem, vel alapam impingere vellet viro honorato secundum aliquos.

17. Si per judicem non vales rem tibi furto sublatam recuperare, potes ingredi domum ubi est, & impediens vi repellere & rem tibi vindicare.

18. Licite potest *uxor* maritum interficere, quem scit paratum habere gladium, vel venenum ad eam interficiendam, & aliter se non potest defendere.

19. Herum famulo mandantem ut interficiat, potes *si* licite interficere, si alter non potes evadere.

20. Obsides possunt occidi, quando hostes fidem frangunt.

21. An nautæ ab insidelibus oppugnati pulverem tormentariorum possint ignem subicere, & se mari committere alii ajunt, alii probabilius *æ* negant.

22. Probabile est quod quis possit vitam ponere pro amico, & ei tabulam tradere ut salvetur, quamvis ipse submergendus sit.

23. Damnatus ad mortem per incediam *æ* potest abstinere à cibis clamoblatis.

24. Non tamen damnatus ad mortem per venenum potest illud haurire, potest tamen aperire os ut immittatur.

25. Damnatus ad suspensionem non *æ* potest se precipitare ex scala.

26. Non tenetur *q* restituere, qui occidit suum pro conservatione bonorum etiam si facile possit ea per judicem recuperare. Nec qui occidit se defendendo etiam si possit ut clericus sine nota fugere. Nec adulter qui maritum occidit ut se defenderet, nec qui metu mortis indicavit aliquem, qui injuste ad mortem percutatur.

27. Nobiles, ac divites *æ* presumuntur renuntiasse juri restitutionis ex homicidio, & heredes censentur acquiescere pena mortis in homicidam insitæ, nisi expressè aliud exigant.

28. Qui

a Comm. DD.

a P. Avila in comp.

Navar. verb. homicid.

a Navar. ubi sup.

a 17. p idem ubi sup.

g Comm. DD.

r vide ubi sup.

Alex. VII. Dian. in sum. verb. homicid.

f Dian. ubi sup.

a Navar. ubi sup.

a Comm. DD.

a Dian. ubi supra.

ref. 10. y idem ubi supra.

z Comm. DD.

a Comm. DD.

a Cajet. apud Dian. ubi supra.

a Sanch. apud Dian. in som. verb. homicid.

28. Qui se defendendo solum excessit in modo, solum tenetur *d* de excessu non in totum restituere.

29. Qui prævidit ex homicidio à se parando damnatum alii eventurum, ex eo quod homicida putetur, ad nil tenetur, quia hoc per accidens se habet ad suum delictum.

30. Si tuum animal, vel mancipium damnatum intulit ad nil teneris nisi post sententiam judicis.

31. Cum occisus omnia condonavit homicidæ non tenetur *q* restituere filiis.

32. Titulo alimentorum solum tenetur *h* occisus parentibus, filiis, & uxori: quod si hæc æque commode potest nubere nihil ei debetur. Idem dic de parentibus, & filiis, si alimentis non indigeant non *d* debentur eis nisi post judicis sententiam.

33. Qui provocatus ab alio in pugnam descendit ad nil tenetur *r* propter vulnus, aut mortem. Sed duellum ab Alexandro VII. damnatum sub pena peccati mortalis.

34. Qui occidit opificem, operæ ejus filii, & uxori debet *l* tempus, quo putabatur superviviturus.

35. Pro cicatrici deformitate vel pro vitæ jactura *m* nulla fit recompensatio.

36. Homicidæ compensatio non est necesse *n* ut fiat per Missas, & pæces, congruè tamen imponantur à Confessoris.

37. Qui alium occidit sine fraude, & atrocitate etiam si de officio judex contra eum procedat, non est *æ* prohibitus religionem ingredi, nisi specialiter prohibitum sit in aliqua religione ut in nostra Societate.

HONOR.

1. Debitum honorem optare periculum, non *æ* peccatum est.

2. Debitum honorem alicui negare peccatum est. *b*

3. Illicitum est religioso vel clerico calumniam graviam de se vel de sua religione spargere minantem occidere, et si alius modus defendendi non suppetat, uti suppetere non videtur, si calumniator sit paratus vel ipsi religioso, vel ejus religioni publice vel coram gravissimis viris prædicta impingere nisi occidatur. *c*

Vide verb. Fama.

a Comm. DD.

a Comm. DD.

f Dian. ubi supra.

a Comm. DD.

a Ess. & Billius. apud Dian. ubi supra.

i Dian. ubi supra.

in de. ord. 1667.

a Comm. DD.

a Comm. DD.

a Layman. apud Dis. ubi supra.

a Comm. DD.

a Comm. DD.

a Comm. DD.

a Comm. DD.

a Comm. DD.

a Comm. DD.

a Comm. DD.

a Comm. DD.

a Comm. DD.

a Comm. DD.

a In decr. Alexandri VII. an. 1667. a 4. Septemb.

DISPVT. II. SECT. I.

RESOLUTIONES VARIE.

HORAE CANONICAE.

Quid sint horae canonicae, & an clerici, & beneficiarii illas recitare teneantur.

4 Clem. lib. 5, con. sicut. Apost. 4 Pius V. in const. quae incipit. Quod a nobis in pte. lre. viarii. c. p. presbyter ad iura. 4. dolentet de celebr. Mill. 4 Azor. to. 1, lib. 10, c. 1, q. 1. 4 idem ubi supra. f. Less. l. 2, de iust. c. 17. 2 Leo X. referunt in comp. Fi. Min. verb. laici. h Comm. DD. f. Less. ubi sup. c. 34, l. c. clerici 91, d. 18. 4 Lessius ubi sup. l. 2, c. 34.

1. **H**orae canonicae sunt officium divinum, quod Ecclesiastici ex obligatione recitant, & usus illius ex traditione venit a Apostolica.

2. Horae canonicae sunt septem. Officium verò minus B. Virginis, defunctorum, Psalmi poenitentiales, & graduales non sunt Horae canonicae nec ad ea tenetur quis extra chorum.

3. Clerici facis initiati tenentur recitare horas canonicas, sed non iure divino.

4. Si Papa dispensaret ut matrimonium contraheret in sacris constitutus, non ideo videretur dispensare in recitatione horarum.

5. Excommunicatus, interdictus, suspensus, irregularis, vel ad irremediam damatus non ideo a recitandi onere liberatur.

6. Clerici in minoribus non tenentur recitare nisi alicubi esset consuetudo legitime praescripta, nec possunt ad id obligari ab Episcopo nisi ad unum, vel alterum diem.

7. Fratres laici Franciscani, si ordinem suorum recipiant sine superiorum facultate, etiam si sicut Presbyteri privandi sunt, nec debent recitare nisi officium laicorum.

8. Beneficiariis nullis etiam sacris Ordinibus initiati recitare debentur.

9. Incipit haec obligatio, quando habet jus in re ante possessionem secundum probabilem opinionem, vel ab ipsa possessione, quando per ipsum non statit, quod est probabilius.

10. An verò qui habet tenue beneficium recitare tenentur, alii negant, alii affirmant, praecipue, si cum ei collatum fuit, erat pingue.

11. Qui beneficium servit per tertiam personam, cui dat maiorem partem stipendii non ideo excusatur.

12. Tenentur etiam ad officium divini recitationem, qui habent praedicta, vel simplicia beneficia tantum.

13. Idem dicendum de eo, qui habet Capellaniam collatam, etiam si alius pro eo Sacra faciat.

14. Cum Capellania non est collativa, sed tantum laicorum Patronatus sine Episcopi auctoritate erecta non obligat ad recitationem, quia non est ad beneficium Ecclesiasticum.

15. Qui habet Ecclesiasticum beneficium perpetuo, vel temporaliter sibi commissum, ad recitandum tenetur.

16. Qui habens beneficium fructus non recipit sine culpa, non tenetur, si autem habeat quotidianas distributiones, vel sua culpa fructus non recipiat, tenetur.

17. An verò cum in primo anno fructus sunt defuncti, vel fabricae, si ipse nihil ferat, recitare tenetur alii negant, alii affirmant, quando eis datur dimidia pars fructuum ex decreto Joan. XXII.

18. Qui habet possessionem beneficii litigiosi, si sperat fructus suos esse futuros, recitare tenetur. Si autem nullus est in possessione nullus tenetur.

19. Qui ob metum reverentiam patris accipit beneficium, & retinet sine animo clericatum recipiendi, si fructus recipit recitare tenetur, si non recipit, vel recipit animo restituendi non tenetur, si recipit ipsius patris non tenetur recitare, tenetur tamen pater restituere, vel eo mortuo omnes filii pro rata.

20. Qui Ecclesiastica gaudent pensione, tenentur recitare officium B. V. quando ad majus officium non sunt obligati. Quòd si nullum recitant non faciunt fructus suos. Hoc de pensionibus intelligendum est de his quae annexae sunt licet gradui Ecclesiastico talem minori.

21. Coadjutor ad id solum tenetur, ad quod datus est coadjutor.

22. Qui habet duo beneficia semel recitando obligationi satisfaciunt.

23. Qui habent beneficium manuale id est mobile ad nutum recitare tenentur, dum illud durat.

4 Pius V. in const. quae incipit. Ex Proximo. 4 Azor. l. 1, c. 1, q. 1, p. 1, c. 9, f. 4 Comm. DD.

4 Azor. ubi sup. c. 11. f. Less. ubi sup. l. 1, c. 34, n. 163, f. idem ubi sup. n. 170.

4 idem ubi sup. l. 2, c. 34, n. Villal. l. 1, p. tr. 2, d. 8.

4 Less. l. 1, c. 34, n. 108.

4 Comm. DD.

4 DD. in Clem. de suppl. negl. Praelatorum.

SECTIO II.

An Religiosi professi, Choristæ & sancti moniales recitare soleantur Horas.

4 Ex reg.
gul. S.
Francisci.
4 Comm.
DD.

4 Vide A.
sor. 1, p.
12. 14. d. 11.
9.

Vide eum
dem.

4 Comm.
DD.

4 Vide Vil.
lal. 10. 7.
tr. 2. 4. disp.
f. Ex comp.
Societ.

4 Contra.
stium vide
in Diana.

p. 1. 17. 3.
ref. 13.

4 Comm.
DD.

4 Less. de
just. lib. 2.
c. 7. n. 11.

4 Asor. c.
6. q. 2.

4 Comm.
DD.

1. Religiosi professi Franciscani choristæ etiam si non sint sacris initiati sub præcepto regulæ recitare non tenentur.

2. Novitii in nulla religione recitare non tenentur, nec laici, neque equites Ordinum militarium, sed solum iud quod est à suis regulis constitutum, & hoc sine obligatione mortali.

3. Doctores serè omnes conveniunt in hoc quod omnes religiosi professi, choristæ, & Moniales professæ omnium Ordinum recitare non obligantur officium divinum.

4. Hæc obligatio ortum habet à consuetudine, an verò obliget sub mortali plures affirmant, & alii dubitant.

5. In choro quando simul conveniunt, non possunt aliud recitare præter divinum officium sub mortali.

6. Moniales S. Clare cum prælatæ licentia ad breve tempus, vel si diuturna fuerit necessitas cum Prælati facultate & possunt pro Horis canonicis recitare Pater noster.

7. Religiosi ex nostra Societate nec in choro, nec extra chorum recitare tenentur, nisi sint in sacris.

8. Choristæ professi, qui fugit apoltata non liberatur & ab obligatione recitandi, si autem ob crimina damnetur ad triremos recitare non tenentur, nisi habeat ordinem sacrum, leuendum probabiliorem opinionem.

9. Choristæ, qui iusta de causa redactus est à Prælato in laicorum statum recitare non tenentur.

10. Prælati iusta de causa dispensare potest cum choristæ, & videtur iusta causa vacare litteris, vel negotiis.

11. Religiosus, qui ex Papæ dispensatione religionem dimisit non tenetur recitare nisi sit in sacris.

AN SIT OBLIGATIO recitandi integrè, & clarè.

12. Obligatus ad recitandum dimittendo totum officium aut unam horam, aut partem notabilem illius peccat mortaliter.

13. Qui uno die totum prætermisit officium unum tantum

commisit peccatum, sed majus quam si unam solam horam, sed si per multos dies, toties peccat quot sunt dies.

14. Quoad actum interiorum toties peccat, quoties animus habet dimittendi officium.

15. Qui alternatim recitat cum eo, qui non habet obligationem recitandi, obligatione præstafacit, & cum plures recitant sufficit, quod unus dicat lectiones, vel antiphonas; quæ autem organa dicunt à recitantibus in choro non sunt præmittenda.

16. Leo X. Franciscanis concessit, quod qui cum male profertentibus recitant præcipue in choro, vel propter strepitum, vel aliam causam non bene audiunt, ad amplius non tenentur.

17. Qui ob satisfactionem à Confessario impostam recitat officium B.V. vel alios Psalmos, potest alternatim cum alio recitare. An sit idem de Corona Virginea, vel Rosario alii negant, alii probabilis affirmant.

18. Qui male profert etiam cum advertentia præstafacit præcepto, nec videtur peccare mortaliter nisi fiat ex voluntario, & notabili contemptu.

19. Licet qui recitat seipsum non audiat, dummodo labia movendo verba pronunciet distinctè, satisfacit præcepto, etiam si sit in choro.

20. Canonicis non tenentur non solum recitare, sed cantare, secus non facient suos distributiones.

21. Qui exit à choro, & postea extra chorum supplet, quæ deerant, & qui tarde venit, si suppleat similiter præcepto satisfacit.

22. Leo X. concessit Franciscanis ut possint mentaliter dicere quæ jubentur dicere, tam in Horis Canonicis, quam in Missis.

AN RECITANDVM sine interruptione.

23. Officium divinum sine necessitate interrumpere à peccato veniali non excusatur. Si autem longa sit interruptio sunt qui dicant repetendum esse quod recitatum fuerat sub peccato mortali, si erat pars notabilis. Contrarium videtur probabilis.

24. Iustæ causæ officium interrumpendi divinum sunt auditio concionis, rei sacræ, obedientia, & quævis res necessaria ad salutem, honorem, commoditatem propriam, vel proximi, quando æquè commode non potest alio tempore fieri, in his nec venialiter peccatur, nec est repetendi obligatio.

4 Asor. 1.
p. lib. 10.
c. 7. nu. 4.
4 Comm.
DD.

4 Asor.
ubi supra.

4 Leo X.

4 Asor.
ubi sup.

4 Asor.
ubi sup.

4 Asor.
ubi sup.

4 Asor.
ubi supra.

4 Asor.
ubi supra.

4 Asor.
ubi supra.

4 Asor.
ubi supra.

4 Asor.
ubi supra.

4 Asor.
ubi supra.

4 Asor.
ubi supra.

4 Asor.
ubi supra.

4 Asor.
ubi supra.

4 Asor.
ubi supra.

4 Asor.
ubi supra.

4 Asor.
ubi supra.

4 Asor.
ubi supra.

4 Asor.
ubi supra.

26. Idem dicendum de his, & similibus quando à Confessario imponuntur, vel ex voto recitantur.

QVA dies hora sit recitandum.

27. In choro præscriptis temporibus recitandum est, ad quod consuetudo consulenda.

28. In choro bis, aut ter anteponeere, vel postponere non erit peccatum mortale, in hoc tamen notabilis negligentia non excusatur ab eo.

29. Extra chorum cum causa anteponeere, vel postponere nullum erit peccatum, sed melius erit anteponeere, quam postponere.

30. Horæ minores à media nocte in mediam noctem recitanda sunt Matutinum cum Laudibus à 4. hora, & secundum alios à 3. post meridiem, & secundum Thomam Sanctium à

2. usque ad mediam noctem sequentis diei possunt recitari.

31. Ex privilegio nostris concessio ab Urbano VIII. in hac Peruana Provincia postius Matutinum & Laudes sequentis diei 12. hora in meridie recitare.

32. Qui anticiparet notabiliter ante præscriptum tempus non satisfacit præcepto, quia est onus dici.

DE ORDINE in servando officio.

33. Præfixum ordinem mutare in officio, ut si quis post Vesperas Primam recitat, nisi heret ex contemptu non est g. mortale, nec veniale si fiat ex oblivione, vel ex alia rationali causa.

34. Qui de uno sancto recitaturus de alio recitavit, si fiat ex negligentia h. erit veniale, nec tenetur iterum recitare, si fiat ex iusta causa nullum erit peccatum.

35. Qui ob errorem vel oblivionem de festo duplici, vel semiduplici die proprio non recitavit, recitare potest de eo prima die non impedito officio novem lectionum, sed intellige de privata non de solemnitate, & non ad usum scandalum.

36. Nullum est peccatum sacrum facere ante Matutinum si fiat ex causa, si sine illa erit veniale, quia fit contra rubricam. De Missa autem conventuali femel aut bis ex causa nullum erit peccatum illam dicere ante Matutinum, sepe autem sine iusta causa à peccato mortali non excusatur.

QVALE OFFICIUM recitandum, & in quo loco.

37. Omnes Ecclesiastici tenentur recitare per Breviarium Romanum exceptis his, qui ex consuetudine ducentorum annorum, vel ex approbata institutione aliud recitant.

38. Cum religiosus habeat privilegium recitandi per Breviarium

in primo Breviarii.

in primo Breviarii.

in primo Breviarii.

in primo Breviarii.

in primo Breviarii.

in primo Breviarii.

vistium vetus ante, vel post tempus socius ipsius potest cum illo conformari.

39. Episcopus religiosus potest recitare per Breviarium sine Ecclesia, & cum eo ejus socius.

40. Horæ Canonice quando in communitate recitantur in loco sacro recitanda sunt, cum autem privatim in quolibet loco dummodo sit decens, & quietus.

QVAE ATTENTIO requiratur ad recitandum.

41. Attentio quæ ad verba, vel ad sensum illorum sufficientis est ad præceptum implendum, attendere autem ad Deum, ad quem oratio dirigitur, perfectius est.

42. Attentio habitualis tantum, ea scilicet, quæ nec in actu præsentis, nec in virtute alicujus præteriti continetur, non sufficit ad bene recitandum.

43. Qui voluntarie distrahitur, vel rei data operam, quæ cum attentione non compatitur, peccat mortaliter, & non implet præceptum secundum probabiliorum opinionem.

44. Qui sumit Breviarium ad recitandum vel chorum petit, jam habet virtutalem attentionem, quia animum habet ad implendum præceptum.

45. Qui recitat se vestibus induendo, vel faciem levando irreverenter facit, sed adimplet præceptum.

46. Qui cum sufficienti attentione recitavit, animo tamen iterum recitandi, si intra ipsum diem animum mutet, non tenetur iterum recitare, secundum probabiliorum opinionem.

47. Qui Missam audiendo recitat, utriusque obligationi satisfacit secundum probabiliorum.

48. Qui ex sola devotione Deum orat, si voluntarie distrahitur, peccat venialiter.

SECTIO III.

Quæ sit iusta causa officium divinum retinendi?

1. Causa iusta est infirmitas, sed non quæcumque.

2. Dolor capitis nisi fit valde gravis, & febris tertiana non excusant. Quartana febris in die vacationis vel accessionis si commode potest anticipari recitatio, non excusant.

Y a

Qui

Henrici lib. 7. de indub. ca.

30.

Azor. ubi sup.

p. c. 1. de celebr.

Missi.

7. dolentes de celebr. Missi.

r Comm. DD.

7. Villal. ubi supra.

r Comm. DD.

7. Villal. ubi supra.

r Comm. DD.

7. Villal. ubi supra.

r Comm. DD.

7. Villal. ubi supra.

r Comm. DD.

7. Villal. ubi supra.

r Comm. DD.

7. Villal. ubi supra.

r Comm. DD.

7. Villal. ubi supra.

r Comm. DD.

7. Villal. ubi supra.

r Comm. DD.

7. Villal. ubi supra.

r Comm. DD.

7. Villal. ubi supra.

r Comm. DD.

7. Villal. ubi supra.

r Comm. DD.

7. Villal. ubi supra.

r Comm. DD.

7. Villal. ubi supra.

r Comm. DD.

7. Villal. ubi supra.

340

HORA CANONICA.

3. Qui clarè videt se non esse ad recitandum, & excusatur sine alia diligentia, qui dubitat medicum consulat, & si adhuc est dubius, vel medicum non invenit adeat Prælatum, qui potest dispensare ex concessione Leonis X. facta Francis- canis 4. & ex alia facta nostræ Societati à Julio III. ex quibus possunt Prælati commutare Horas Canonicas in aliquas preces, vel psalmos pro suo arbitrio.

5. Qui non potest solus recitare, potest autem cum socio, & tenetur illum quærere, si sine magna incommoditate potest.

6. Qui totum officium non valet recitare, vel tamen majorem partem, ad illam f tenetur, si verò totam potest minorem, ad nil g tenetur.

7. Infirmas præterea eum qui nondum convaluit, excu- de matr. lib. 9. disp. 36, nu. 4. g Azor. ubi supra. e. 18. q. 4. h Villal. ubi supra. i Comm. DD.

8. Qui iter agit, vel studet non i excusatur, nisi habeat dispensationem à Papa, vel ad unum vel alterum diem ab inferiori.

9. Non i excusatur, qui per alium tertium inservit bene- ficio.

10. Quando gravis aliqua occupatio contingit, si recita- tio officii nec anticipari, nec postponi potest, non mobilis.

11. Qui in audendis confessionibus occupantur excusan- tur abhorrum recitatione quando est magnus concursus se- cundum aliquorum n opinionem non improbabilem.

12. Qui non habet Breviarium etiam si malitiose illud in mare projecerit, non e tenetur nisi ad recitandum id quod in memoria retinet.

13. Qui subsidia onatum recipit, vel proficitur non tenetur, nisi ad Horas sequentes secundum opinionem p probabilem, tutius tamen, & probabilius est contrarium.

14. Qui beneficium acceptavit recitare nesciens nisi speret brevi tempore ad assecuturum, peccat q mortaliter.

15. Qui occupatur in choro in libris asportandis, in signis apponendis, in portando incensum non tenetur r supplere, quæ interim non recitavit.

16. Beneficarii non excusantur s ex eo, quod primo, & secundo anno non faciant fructus suos.

Q V A N D O T E N E N T U R b e n e f i c i a r i i r e s t i t u e r e, e x e o quod non recitaverint.

17. Qui transgressis sex mensibus à beneficii possessione non recitant, t tenentur pro rata restituere. Ante sex verò menses licet restituere non teneantur, peccant tamen non recitando.

18. Qui

18. Qui omnes horas omisit aliquo die tenetur restituere pro rata omnem pensionem decimiliis. Qui Matutinū partem dimidiā; qui unam horam ex aliis, sextam partem restituit.

19. An qui præter horas ad alia munera tenentur his exple- tis propter defectum Horarum teneantur totum restituere, vel possint reservare sibi pensionem aliis muneribus eis re- spondentem, dubium est apud DD. probabilius videtur pro expleto munere x retinere posse pensionis quotam.

20. Beneficarii y non habent absolutum dominium fru- ctuum nisi postquam recitaverint, nisi aliqua justa causa omiserint.

21. Restitutio faciendā z est fabricæ Ecclesiæ, vel pauperi- bus illius loci, vel alterius. Et quidem in conscientia ante sen- tentiam declaratoriam judicis *. Si autem ipse beneficiarius sit pauper, sibi potest reservare ex docti Confessoris consilio, vel componi per Bullam Cruciatæ.

22. Distributiones quotidianæ a restituendæ sunt his, qui adjuere officio divino, nec sufficiat, quod illi eas remittant.

23. Qui habet plura beneficia, & non recitat, omnium pensiones restituere b tenetur modo supradicto.

24. Qui bona fide vel invincibili ignorantia non recitavit, non tenetur c restituere secundum probabilem sententiam.

25. Qui recitavit voluntariè distraxit, licet peccet mor- taliter, non tenetur d restituere secundum probabiliorem sententiam.

26. Beneficium datam ad organum pulsandum, vel ad Theologiam docendam non e obligat ad recitandum. Ad ha- bens capellaniam collativam, aut quodvis aliud beneficium DD Ecclesiasticum, si studio literarum vacet non satisfacit suæ obligationi, si officium per alium recitet. *

27. Hymnus aliquis, vel psalmus brevis non est notabilis pars.

28. Ordinati ab Episcopo non tenentur ad impositas pre- ces, vel Missas sub peccato; sed ex quadam æquitate.

29. Qui recitat Matutinum sequentis diei hora secundā etiam ante Vesperas, & Completorium iustā aliqui ex causa g non peccat. Iusta causa h est si vespertino tempore Horas reservantur, quia matutinum studio aptius est.

30. Qui tempore debito scit ratione infirmitatis habitu- rum fore impedimentum, probabile i est non teneri p veni- re, & ante debitum tempus recitare.

31. Qui recitat cum habente privilegium attendi Bervia- rio brevi, satisfacit, l

* Comm. DD.

x Henric. de ex- comm. Co. 13, n. 2. y Ex Con- cil. Later. ubi sup. z Lessius ubi sup. n. 177.

* In decr. Alexand. VII. 1665. * Trident. sess. 4. c. 12. de ref. b Comm. DD

c Azor. i. p. lib. 10 c. 14. q. 7 d Tolet. lib. 2. c. 11. e Comm. DD

* In decr. Alexand. VII. 1665. f Comm. DD.

g Valentia. h Dian. ex Saneh. p. 4. cr. 4. ref. 9. i Dian. ibidem. resol. 20. l Henric. ubi sup.

32. Qui est impronius recitare solus, non tenetur in quatuor socium contrarium et supra diximus tenet Lessius, utrumque est probabile.

33. Qui dubitat an aliquem psalmum omiserit, si probabilem conjecturam habeat se non omisisse non tenetur rogere.

34. Propter notabilem syllabarum abscissione m, vel nimiam celeritatem recitandi non incurritur mortale peccatum, nec per citatependi obligatio nisi sit notabilis verborum corruptio.

35. Beneficiarius sacerdos omittens Horas non peccat dupliciter ratione Ordinis sacri, & ratione beneficii, sed solum per tantum.

36. Qui non omittit Horam integram etiam si sit pars notabilis, & peccat mortaliter, ut si laudes omittet, non tenetur recitare.

37. Ommissione etiam totius officii per octo vel decem dies in anno non obligat ad restitutionem affirmat Henriquez.

38. An beneficiarius, qui hodie supplet hesternum delictum liberetur ab obligatione restituendi alii affirmant, alii probabiliter negant.

39. Qui cum chorus alia canit occupatur in preveniendis lectione quam ipse dicturus est, etiam si non audiat non tenetur repetere.

40. Surdus eo modo quo potest recitare tenetur. Cæcus autem si solos psalmos teneat in memoria ad nihil tenetur, si autem sciat totum officium tenetur. Idem dic de non habente Breviarium, vel de habente solum diurnum, in quo non sunt lectiones, & de eo, qui aliud officium alterius dicit tenet in memoria non tenetur recitare.

41. Suaris, & Gauantus requirunt ut omissio sit peccatum mortale quod tanta pars officii omittatur ut aequivaleat minimæ Hora.

42. Si officium est trium lectionum, qui non potest illas recitare, potest autem psalmos, ad illos tenetur, quia trium lectionum defectus est parvus.

43. Præiatus potest cum subditis dispensare, ut uno vel altero die officium omittent, unum recitando pro alio.

44. Qui non interest choro, vel processioneibus non tenetur privatim recitare libitanis, ita Vasquez, & alii; sed contra tenetur cum tutius, & probabilius Suarez, & alii.

45. Qui cum recitavit, vel Missam audivit non habuit intentionem præceptum adimplendi, si postea intra eundem diem mutet intentionem præcepto satisfacta.

46. Qui

46. Qui dedit operam officium de feria omittit b, & recitavit de sancto non peccat mortaliter secundum Fillicium.

47. In Ecclesia ubi fuerit particula aliqua ex ligno Crucis vel aliqua spina ex Christi corona, possunt celebrari ritu duplici minori. Sunt enim reliquiæ insignes ratione qualitatis, licet quantitas parva sit.

48. De nomine Mariae potest recitari ritu duplici, non autem de nomine Jesu, quia non est concessum utrique Castellæ.

49. De Visitatione Virginis, & de Consecratione Limentis Ecclesiæ cum octava, ut de festis primæ classis, sed hoc est ad libitum præter primam diem.

50. De S. P. N. Ignatio etiam post officium concessum semiduplex, possunt etiam externi ritu duplici celebrare.

51. Officium sancti, cujus habetur reliquia insignis, debet esse duplex majus.

52. Cum occurrunt duæ reliquiæ insignes duorum Sanctorum, unus in diem alteram non impeditam transferendum est, & non sunt simul celebrandi.

53. Ubi habetur reliquia sancti, qui sub ritu simplici, vel semiduplici cum aliis sociis celebratur, de ipso solum fiet ritus duplex, de aliis commemoratio si fuerint simplices, si semiduplices transferendi sunt.

54. Cum occurrit sanctus habens reliquiam insignem cum duplici ordinario, hic transferatur, & de illo recitetur, secus vero si occurrat cum duplici majore.

55. Cum occurrit duplex majus, quod non est primæ, nec secundæ classis cum octava, de hac recitandum, illud transferendum.

56. An regulares recitare possint in quintis feriis & de Eucharistia, & in sabbatis de Conceptione etiam in Adventu, & Quadragesima alii ajunt, alii probabiliter negant. Idem possunt Ferialibus S. Francisci, & alii; non vero qui solum corrigiam S. Augustini vel chordam gerunt S. Francisci, quia his solum concedunt Pontifices, quod indulgentias possint lucrari.

57. Institutum potest Capellania, quæ verè est beneficium Ecclesiasticum sufficiens ad congruam Capellani sustentationem curiæ conditione ad fundatore expressa ut Capellania officium recitare non teneatur, quia Capellania fundator potest quascumque voluerit condiciones apponere ex c. præterea dicitur. patron.

58. Capellanus qui sacerdos non est, & a fundatore expressè imitur ab onere recitandi officium, debet celebrare pro ubi sup. eo &

Y 4

Philus. & alii apud Dian. p. 2. tr. 11. ref. 1.

Resolutio sequentiæ casuum habita fuit in nostro D. Pauli collegio à doctissimo patribus usque ad casum 56.

P. Quin. canad. tr. 8. f. 16.

Idem ubi sup.

Idem ubi sup.

Idem ubi sup.

eo & si sacerdos non est factem officium breve de B. V. recitari, quia beneficii Ecclesiastici fructibus nemo frui potest sine aliquo spirituali onere.

DISPUTATIVNCVLA

interjacens,

RESOLUTIONES VARIÆ.

Sectio Unica.

HOSPITALIÆ.

1. Hospitale, seu Xenodochia instituantur tantum ad subveniendum pauperibus, unde qui se finxit pauperem, vel titulo pauperis cum pauper non sit, in eis curatur, vel nutritur, sumptus restituere tenetur.

4 Navar.
c. 16. n. 47.
§ Idem c.
31. n. 67.

2. Peccat Hospitales præfectus, qui ejus bona in aliis rebus, quam in iis ad quæ sunt destinata, consumit, vel ex negligentia perdit, vel perdi permitit cum obligatione restituendi.

Trid. ses.
51.

3. Circa Hospitalia statuit Concilium Tridentinum, quod Hospitalium onera compleant, quæ si commodè non possint fructus illorum in alium pium usum convertant prout Ordinariorum duobus peritioribus de Capitulo videbitur.

4. Et omnes Hospitalarii etiam laici, non verò regularibus subiecti, ubi viget regularis observantia ad prædictam obligationem adimplendam ab Episcopo compelli possint. Et propterea in foro conscientie teneantur ad restitutionem fructuum, quos contra Hospitalium constitutiones receperint nulla eis remissione profutura. Atque administratio unius, & eidem personæ ultra triennium non committatur nonobstante, &c.

d 59 verb.
Xenod.
num. 1.
c Comm.
DD.
f Comm.
DD.
g Vide
Trid. ses.
71. n. 11.

5. Hospitale constructum sine Episcopi autoritate est locus profanus, nec gaudet immunitate nisi superveniat Episcopalis autoritas.

6. Hospitale cum instituitur debet ei ut Ecclesiæ dos assignari, & cum læditur in integrum restituui.

7. Potest sine eo poni Rector sine Episcopi autoritate, nisi habeat curam animarum, servanda tamen consuetudo.

8. Hospitalis cura etiam sine autoritate Episcopi erecta ad ipsum pertinet, g

9. Hospi-

9. Hospitalis administrator non tenetur rationem reddere Ordinario quando id cautum est in ejus institutione.

10. Hospitali, vel alio pio loco relicta si cum ipso sunt in corporata non possunt alienari nisi servata solemnitate juris.

11. Hospitali habenti curam animarum, vel annexo Ecclesiæ Curatæ potest religiosus præfici.

b 52 verb.
Xenodoch. n. 5.

Trid. ses.
21. c. 1. de
reform.
f Comm.
DD.

DISPUTATIVNCVLÆ

DUÆ.

I

IACTANTIA.

St vitium inclinans ad declarandum inordinate verbo propriam excellentiam.

2. Est peccatum mortale quando sit cum notabili irreverentia Dei, vel scandalo, vel damno proximi, ut cum se quis jactat magnum medicum, cum talis non sit.

c Comm.
DD.
d Comm.
DD.

IDOLOLATRIA.

1. Peccat mortaliter, qui sine relatione ad Sanctos adorat illorum imagines, & qui deliberate credit quemlibet infidelem, si vivat bene, moraliter posse in sua secta salvari.

e Navar.
c. 11. n. 18.
& in novo
num. 22.

DISP. I. SECTIO PRIMA.

RESOLUTIONES VARIÆ.

JEIUNIVM.

De ieiunio in se, & quoad obligationem.

1. Ieiunium obligat ex traditione Ecclesiæ, quamvis illius non extet præceptum positivum, unde Quadragesimale jejunium non est de jure divino, sed humano.

f Navar.
c. 21. n. 11.

Y 5

2. Ob-